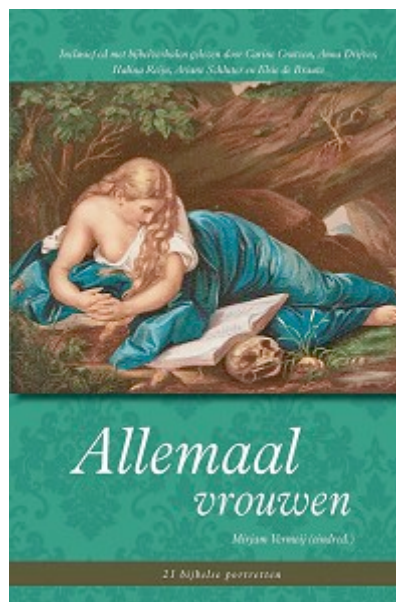

Handleiding voor gespreksgroepen

Allemaal vrouwen

21 bijbelse portretten

Passage, christelijk-maatschappelijke vrouwenbeweging
Postbus 1058
3860 BB NIJKERK
www.passagevrouwen.nl
december 2012

*Ontwikkeld voor en door Passage, christelijk-maatschappelijke vrouwenbeweging.

Werkwijze

Deze handleiding is gemaakt door Ineke Ludikhuize in opdracht van de landelijke projectgroep en de projectleider Cultuur.

Het boek *Allemaal vrouwen* (inclusief de handleiding en verzending) is te koop voor € 15,95. Het werkt het beste als iedere deelnemer een eigen exemplaar aanschaft.

Zo nodig kunnen in de handleiding aantekeningen gemaakt worden. Laat iedereen een pen meenemen.

Je kunt dit boek van voor naar achter lezen en bespreken, maar dat hoeft niet. Je kunt in een groep afspreken dat steeds iemand anders mag kiezen welke vrouw of vrouwen op een bepaalde bijeenkomst besproken worden.

Je kunt kiezen voor een vaste gespreksleidster, maar je kunt het leiden van een bijeenkomst ook laten rouleren. Wie aan de beurt is, kiest welke vrouw of vrouwen besproken worden en welke werkvorm(en) en vragen worden gebruikt.

Inleiding

Allemaal vrouwen is in de eerste plaats een kijkboek. De 21 vrouwen die besproken worden, staan allemaal afgebeeld. Daarom is het ook het leukst om daar te beginnen. Hieronder vind je een paar kijkoefeningen die je met een groep kunt doen.

Bij het boek zit een cd. Luisteren is ook een kunst, zeker als je luistert naar teksten die je kent of meent te kennen. Daarom ook wat luistertips.

Tenslotte is *Allemaal vrouwen* ook een leesboek. De teksten roepen vaak meer vragen op dan dat ze beantwoorden. Het is dus een leesboek dat vraagt om onderling gesprek. Om dat gesprek op gang te brengen vind je hieronder gespreksvragen bij elk hoofdstuk.

Tips

Kijken, luisteren, praten zijn de drie onderdelen die je bij elke bijeenkomst terug kunt laten komen in verschillende vormen. Zie hiervoor de oefeningen.

Het lijkt makkelijk om maar eens te beginnen met bekende vrouwen, maar die zijn juist het moeilijkst. Want probeer maar eens onbevooroordeeld te kijken naar een portret van een vrouw waarover je al heel vaak hebt horen lezen, preken en vertellen. Dat vergt de nodige oefening.

Je kunt de afbeeldingen bekijken met het blote oog, maar soms is het ook interessant om te kijken met een loep!

Spreek steeds duidelijk je eigen mening uit. Dus niet *'het is zo dat'*, maar *'ik denk of ik vind dat'*. Heb respect voor elkaars meningen, zodat vrijuit gesproken kan worden. Ook kan worden afgesproken dat alles in vertrouwelijkheid gezegd kan worden en er dus niet buiten de groepsbijeenkomst (met anderen) over gesproken zal worden.

Oefeningen

Kijkoefening 1

Kijk allemaal 5 minuten in stilte naar dezelfde afbeelding.

Noem nu om de beurt een ding/vorm/kleur, kortom 'iets' dat je op de afbeelding ziet. Je gaat net zo lang door met om de beurt één ding opnoemen totdat niemand meer iets nieuws weet te noemen of de tijd voorbij is (10 minuten). Ga niet met elkaar in discussie!

Bespreek nu met elkaar (15 minuten):

- Had ik alles gezien wat er opgenoemd is?
- Welke vraag of vragen heb ik bij wat anderen hebben genoemd?
- Welk verhaal (of: welke interpretatie van het Bijbelverhaal zoals ik dat ken) vertelt deze afbeelding volgens mij?
- Heb ik een nieuw inzicht gekregen door het intensief kijken naar deze afbeelding?

Kijkoefening 2

Kijk allemaal 5 minuten in stilte naar dezelfde afbeelding.

Doe allemaal het boek dicht en noem om de beurt een ding/vorm/kleur, kortom 'iets' dat je op de afbeelding hebt gezien of meent te hebben gezien. Je gaat net zo lang door met om de beurt één ding opnoemen totdat niemand meer iets weet te noemen of de tijd voorbij is (10 minuten). Ga niet met elkaar in discussie!

Doe het boek weer open en bekijk nogmaals de afbeelding.

Bespreek met elkaar (15 minuten):

- Hebben wij met elkaar nog iets gemist?
- Zijn er dingen genoemd die helemaal niet te zien zijn?
- Welk verhaal (of: welke interpretatie van het Bijbelverhaal zoals ik dat ken) vertelt deze afbeelding volgens mij?

Luister- en kijkoefening 1

Zet de cd op en luister naar een van de Bijbelteksten. Lees niet mee met de tekst.

Luister nogmaals naar dezelfde tekst terwijl iedereen kijkt naar de afbeelding die bij de tekst hoort (als er meer afbeeldingen bij horen, kies er dan een uit).

Bespreek nu met elkaar:

- Wat heb ik wel gehoord in de tekst, maar zie ik niet in de afbeelding?
- Wat zie ik op de afbeelding, maar heb ik niet gehoord in de tekst?
- Heb ik een nieuw inzicht gekregen door de combinatie van kijken en luisteren naar dit verhaal?

Luister- en kijkoefening 2

Kijk allemaal 5 minuten in stilte naar dezelfde afbeelding.

Doe het boek dicht, zet de cd op en luister naar het Bijbelgedeelte dat bij de afbeelding hoort.

Laat het boek dicht en noem om de beurt iets op dat je wel op de afbeelding hebt gezien, maar waar het verhaal niks over zegt; of omgekeerd: waar het verhaal wel over spreekt, maar wat je op de afbeelding niet hebt gezien. Je gaat net zo lang door met om de beurt één ding opnoemen totdat niemand meer iets nieuws weet te noemen of de tijd voorbij is (10 minuten). Ga niet met elkaar in discussie.

Bespreek nu met elkaar (15 minuten):

- Wat hebben anderen opgenoemd waar ik zelf niet aan gedacht hebt?
- Welke vraag of vragen heb ik bij wat anderen hebben opgenoemd?
- Wat vind ik makkelijker: kijken of luisteren?

Gespreksoefeningen per hoofdstuk

Behalve de cd met door vrouwen voorgelezen Bijbelfragmenten en de afbeeldingen van de bij de Bijbelfragmenten horende vrouwen vind je in *Allemaal vrouwen* ook steeds korte teksten van verschillende vrouwelijke theologen. Zij geven in deze teksten een bepaalde interpretatie aan het vrouwenportret in de Bijbel en/of op de afbeelding. Het kan zijn dat je zelf een heel andere interpretatie zou kiezen of dat je er wel wat vragen over hebt. Via de bovenstaande oefeningen kan zo iets al naar voren komen. Hieronder staan alvast wat vragen die je jezelf of de groepsleden zou kunnen stellen. Tussen de vragen door vind je oefeningen die kunnen helpen om een gesprek op gang te krijgen.

Hoofdstuk 1

Hoe beoordeel je Eva zelf: als een 'slechte' vrouw of als een rolmodel of als moeder van ons allemaal of...?

Zie je verschillen of juist overeenkomsten tussen het 'oordeel' over Eva in de afbeelding op pagina 8 en op pagina 12?

Wat is volgens jou de betekenis van de boom van kennis van goed en kwaad?

Het verlies van een kind is een van de ergste dingen die een moeder kunnen overkomen.

Wat zou je tegen Eva willen zeggen hierover?

NB: deze vraag kan veel losmaken als er vrouwen in je groep zitten die een kind hebben verloren. Gebruik de vraag alleen als er grote openheid is in de groep en als iedereen het ermee eens is dat jullie deze vraag gaan bespreken.

Om het gesprek op gang te krijgen of af te sluiten:

Schrijf allemaal een korte tekst (die past op een ansichtkaart) aan de vrouw die jullie vandaag bespreken. Lees elkaar de tekst voor en beschrijf op wat voor ansichtkaart je die zou willen schrijven.

Je kunt ook afspreken om allemaal van tevoren een ansichtkaart uit te zoeken en te schrijven aan de vrouw die je gaat bespreken. Lees elkaar aan het begin van de bijeenkomst de teksten voor, bekijk de gekozen afbeeldingen en bevraag elkaar.

Omdat het best moeilijk is om in je eentje thuis al de kaart te schrijven, kun je ook afspreken dat iedereen een (nog lege) kaart meeneemt naar de bijeenkomst. Aan het begin van de bijeenkomst vertel je elkaar waarom je deze kaart hebt meegenomen voor de vrouw waarover jullie het gaan hebben. Tot slot van de bijeenkomst gaat iedereen haar ansichtkaart aan de Bijbelse vrouw volschrijven en voorlezen.

Hoofdstuk 2

Heb je het verhaal over de vrouw van Lot wel eens horen vertellen? Zo ja, wanneer was dat? Hoe werd er over haar verteld in jouw herinnering en hoe viel het 'oordeel' over haar uit? Welke indruk liet het op jou achter?

Als je het verhaal nog nooit hebt horen vertellen: wat is je eerste reactie als je dit verhaal hoort/leest?

Over de vrouw van Potifar wordt in afbeeldingen en bijbeluitleg door de eeuwen heen verschillend geoordeeld: een slet, een bedriegster, een tragische vrouw, een gevangen vrouw die geen liefde heeft gekend.... Welke uitleg spreekt jou aan en vind je ook passen bij het hele verhaal? Kun je vertellen waarom?

Lees onderstaand gedicht met elkaar. Wat vind je de mooiste of meest sprekende regel en waarom?

En Jezus schreef in 't zand

Jezus schreef met Zijn vinger in het zand.
Hij bukte Zich en schreef in 't zand, wij weten
niet wat Hij schreef, Hij was het zelf vergeten,
verzonken in de woorden van Zijn hand.

De schriftgeleerden, die Hem aan de tand
hadden gevoeld over een vrouw, van hete
hartstochten naar een andere man bezeten,
de schriftgeleerden stonden aan de kant.

Zondig niet meer, zei Hij, ik oordeel niet.
Ga heen en luister, luister naar het lied.

En Hij stond recht. De woorden lieten los
van hun figuur en brandden in de blos

waarmee zij heenging, als een kind zo licht.
Zo geestelijk schreef Jezus Zijn gedicht.

Gerrit Achterberg

Hoofdstuk 3

Wat gebeurt er in families en in de maatschappij met vrouwen (al of niet getrouwd) die geen kinderen hebben?

Misschien is er een vrouw in de groep of in je omgeving die kinderloos is. Nodig haar uit om haar ervaring met de groep te delen.

Als je wel kinderen hebt, stel jezelf dan de vraag of de oplossing van Sara (het draagmoederschap of de zogenaamde 'geleende vruchtbaarheid') iets is waar jij voor zou kiezen. Waarom wel of niet?

Zie jij iets van jezelf terug in de rol van Hagar of kun je je niet voorstellen dat je draagmoeder zou zijn?

'Toen mijn moeder, nog maar net getrouwd, zwanger bleek van een tweeling, terwijl haar oudste zuster Mien, al vele jaren getrouwd, nog steeds geen kinderen had, zei mijn oma tegen mijn moeder: 'Dan moet je er straks maar eentje aan Mien geven'. Mijn moeder heeft dat serieus overwogen, maar het uiteindelijk niet gedaan. Mijn oma vond dat heel erg egoïstisch en onchristelijk.'

Bovenstaande situatie is bepaald niet uitzonderlijk. In de volksbuurten van steden, de omgeving waarin ook het bovenstaande verhaal zich afspeelde in de jaren 50 van de vorige eeuw, was het heel gebruikelijk dat kinderen een beetje 'verdeeld' werden over de verschillende gezinnen in een familie of soms zelfs buiten de familie. Ken je dit gebruik? Wat vind je ervan? Is een moderne variant gewenst, denk je?

Vraag en antwoord in een kringgesprek

Bedenk allemaal een vraag die je graag zou hebben willen stellen aan de vrouw die jullie bespreken. Schrijf deze vraag op en geef deze aan je rechterbuurvrouw. Als iedereen een vraag van haar buur heeft ontvangen, las je een korte lees- en denkpauze in, waarin je je verplaatst in de vrouwenfiguur en een zo goed mogelijk antwoord verzint op de vraag. Vervolgens geef je de vraag weer terug. Om de beurt leest ieder haar eigen vraag voor en krijgt antwoord van degene waar ze naast zit.

Lees onderstaand gedicht met elkaar. Wat vind je de meest kenmerkende regel voor een (al of niet hedendaagse) 'importbruid'?

Rebekka

Ik was rond de bron,
rondom de waterwel,
de vorstelijke bron.

Ik putte uit de grond
het water dat verblijdt.
Ik drenkte dier en mens.

Een nacht had ik een droom:
Ik was die bron, maar leeg,
ik had een schoot van steen.

Er kwam een vreemdeling,
vroeg mij te gaan met hem
naar een wijd land. Ik ging

een weg die nog niet was.

Ik heb mijn lijf gestrekt.
Ik werd een vrouw die weet.

Ik kreeg een levenslot,
een plaats onder de zon.
Gesloten bleef mijn schoot.

Geopend werd mijn schoot.
Twee zonen bracht ik voort,
twee stromen van mijn bloed.

Ik draag mijn eigen naam.
Er is geen weg terug.
Mijn liefde is voorgoed.

Huub Oosterhuis

Een rollenspel

Kies deze vorm als er voldoende vrouwen in de groep zijn die het leuk vinden om een (kort) rollenspel uit te voeren. Verdeel de rollen ruim voor de bijeenkomst, zodat iedereen tijd heeft om zich voor te bereiden en in te leven. Bedenk ook welke situatie uitgespeeld gaat worden. Begin de bijeenkomst met het rollenspel. Elke speelster mag eerst in een paar zinnen haar positie verwoorden (ik ben.... en ik denk/wil/vind/voel....). Als alle speelsters dat hebben gedaan, beginnen ze met het uitspelen van de situatie.

Na afloop praat je met elkaar: Is het de speelsters gelukt om jou inzicht te geven in de situatie? Heeft het je een nieuw inzicht opgeleverd?

Maatschappelijke gewoontes en gebruiken veranderen, maar 'gedoe' in families is van alle tijden. Bespreek met elkaar:

- Is het familieverhaal van Lea en Rachel voor mij herkenbaar
- Wat herken ik wel/niet
- Familie is voor mij(vul de zin om de beurt aan)

Op pagina 55 (zie ook pagina 144) en op pagina 60 zijn fragmenten te zien van het Middellijns Altaar uit ongeveer 1410. Deze twee afbeeldingen uit het leven van Maria lenen zich goed voor een van de kijk oefeningen.

Maria is de populairste vrouw uit de Bijbel. Niet alleen kent iedereen haar naam, maar zij roept ook herkenning op. Vooral vrouwen herkennen zich vaak in haar.

- Welke raakpunten zie je tussen jou en Maria als je kijkt naar de afbeelding op pagina 55?
- Welke raakpunten zie je als je kijkt naar de afbeelding op pagina 60?

De traditie heeft van Maria ook een vrouw op een voetstuk gemaakt, een vrouw die te ver weg – te 'hoog' – is voor 'gewone' vrouwen.

- Welke verschillen zie je tussen jou en Maria als je kijkt naar de afbeeldingen op pagina 55 en 60?

Hoofdstuk 4

Misbruik van vrouwen door mannen is van alle tijden. In elke oorlog worden vrouwen van de tegenstander verkracht. In elke maatschappij zijn verkrachting en geweld tegen vrouwen aan de orde van de dag. Ook in ons land; al is het hier strafbaar, wat zeker niet overal in de wereld het geval is.

Verhalen over misbruik zijn nooit makkelijke verhalen. Zeker niet als er sprake is van 'vrouwen' en 'familie-eer' in combinatie met elkaar. Je voelt dan al dat een vrouw niets te vertellen heeft, dat het niet gaat over wat zij wil of voelt, maar over mannen en hun gevoel voor eer.

Het is raadzaam om hoofdstuk 4 alleen te bespreken als de hele groep daarvoor voelt. Als er vrouwen zijn die deze verhalen liever overslaan: respecteer hun wens!

In de verhalen over Dina en Batseba zijn zij niet de enige slachtoffers. De stadsgenoten van Sichem en de man van Batseba, Uria, zijn dat net zo goed. Het ene onrecht (verkrachting) brengt het volgende (moord) voort.

Over de moord op de stadsgenoten van Sichem wordt niet afkeurend geschreven. David krijgt wel kritiek op zijn handelwijze.

- Wat vind je van dit onderscheid in beoordeling; kun je er begrip voor hebben (denk bijvoorbeeld aan de motieven van de broers van Dina en die van David)?
- Wat zou de reactie van Batseba geweest zijn op een gebed zoals dat in Psalmen 51 staat verwoord?
- Wat vind je zelf van deze schuldbelijdenis van een verkrachter en moordenaar?

Psalmen 51

Wees mij genadig, God, in uw trouw,
u bent vol erbarmen, doe mijn daden teniet,
was mij schoon van alle schuld,
reinig mij van mijn zonden.

Ik ken mijn wandaden,
ik ben mij steeds van mijn zonden bewust,
tegen u, tegen u alleen heb ik gezondigd,
ik heb gedaan wat slecht is in uw ogen.

Laat uw uitspraak rechtvaardig zijn
en uw oordeel zuiver.

Ik was al schuldig toen ik werd geboren,
al zondig toen mijn moeder mij ontving,
maar u wilt dat waarheid mij vervult,
u leert mij wijsheid, diep in mijn hart.

Neem met majoraan mijn zonden weg en ik word rein,
was mij en ik word witter dan sneeuw.

Laat mij vreugde en blijdschap horen:
u hebt mij gebroken, laat mij ook juichen.
Sluit uw ogen voor mijn zonden
en doe heel mijn schuld teniet.

Schep, o God, een zuiver hart in mij,
vernieuw mijn geest, maak mij standvastig,
verban mij niet uit uw nabijheid,
neem uw heilige geest niet van mij weg.
Red mij, geef mij de vreugde van vroeger,
de kracht van een sterke geest.

Dan wil ik verdwaalden uw wegen leren,
en zullen zondaars terugkeren tot u.
U bent de God die mij redt,
bevrijd mij, God, van de dreigende dood,*
en ik zal juichen om uw gerechtigheid.
Ontsluit mijn lippen, Heer,
en mijn mond zal uw lof verkondigen.

U wilt van mij geen offerdieren,
in brandoffers scheidt u geen behagen.
Het offer voor God is een gebroken geest;
een gebroken en verbrijzeld hart
zult u, God, niet verachten.

Wees Sion welgezind en schenk het voorspoed,
bouw de muren van Jeruzalem weer op.
Dan zult u de juiste offers aanvaarden,
offers in hun geheel verbrand,
dan legt men stieren op uw altaar.

Hoofdstuk 5

Het valt nog niet mee om de drie besproken 'heldinnen' ook als zodanig te zien. Het beroep van Rachab is weliswaar het oudste beroep ter wereld, maar geniet geen aanzien, sterker, vrouwen keuren het vaak ten strengste af. Daarom is het voor veel vrouwen niet makkelijk om zich met deze heldin te verstaan. Jaël is weliswaar dapper, maar een moord plegen, is voor ons vaak een eind van ons bed. Ester is al gauw de heldin waar we het meeste in zien.

- Helpen de afbeeldingen en/of de beschrijvingen je om meer te begrijpen van de heldinnen?
- Wie van de drie vrouwen is je favoriete heldin en waarom?

We gedenken Rachab

We gedenken Rachab die haar huis behoedde,
die haar liefsten redde aan de zijkant van de stad.
Omdat zij bij dichte poorten waakte in de nacht
en een toekomst aan de and're kant vermoedde.

En we vragen Rachab wat haar heeft bewogen
om hoog spel te spelen met de koning van het land.
Kleur bekennend door een vuurrood teken aan de wand
toen voor onverzekerd leven was gekozen.

We bezingen Rachab die haar naam bewaarde,
niet is doodgezwegen in de lange levenslijn.
Zij die ooit een mens van goed vertrouwen durfde zijn
staat voorgoed geschreven in het boek der Namen.

Gonny Luijpers

In dit gedicht wordt de vraag gesteld wat Rachab heeft bewogen.

- Wat zou jouw antwoord zijn op die vraag?
- Wat heeft volgens jou Jaël en Ester bewogen tot hun heldinnendaad?

Hoofdstuk 6

Simson en Delila

In het verlangen om haar te beminnen
gaf je toe aan haar verleiding
immers, je hield van haar
maar zij, die meer van zichzelf hield
keek liever toe, hoe haar vleiers
je zichtveld ontnamen om samen
met hen de overwinning te vieren
die leidde tot hun dood...

en jij -je laatste kracht gegeven-
herrees in 't eeuwig leven

werd krachtiger dan ooit.

Jolanda Vlastuin-van Deelen

Vergelijk bovenstaand gedicht met de beschrijving van Willien van Wieringen bij powervrouw Delila (pagina 94 t/m 96).

- Welke verschillen vallen je op?
- Wat vind je zelf van Delila?

Kijken door de bril van Izebel

Haar bekendste tegenstander, Elia, ziet zij niet als een man van God, maar als degene die denkt dat hij Het Gelijk altijd aan zijn kant heeft. Een irritante figuur!

Haar man is weliswaar koning, maar een slappeling en daarom wordt er van haar gevraagd om op te treden. Zij zorgt dus dat Naboth wordt vermoord.

Elia, die haar en Achab daarover komt onderhouden en bekritisieren, heeft vierhonderdvijftig eerbare en weerloze mannen vermoord. Hij handelde in naam van God; zij in naam van koning Achab. Wie heeft er nou meer gelijk?

Powervrouw Izebel is een buitenlandse prinses, opgegroeid met andere ideeën, andere normen en waarden. Kunnen we haar bril opzetten?

Elia

Dienaar van God en grootste der profeten,
die vurig bad – en 't regende niet meer;
die van geen compromissen wilde weten,
die wilde spréken, maar ook vèchten voor Gods eer;
hij, die voor Achab noch Izebel beefde,
maar hun een vrees'lijk oordeel heeft voorgezegd;
hij, die mismoedig vroeg waarom hij leefde
als toch het volk God had vaarwel gezegd;
Elia aan wie God zich openbaarde
als 't ruisen van een zachte zomerwind;
hij, die de Heer zo wonderlijk bewaarde
werd weggevoerd in wolken, vuur en wind.
En hij, de grootste onder Isr'els zonen,
werd toen begraven door Gods eigen hand. –
Nog eenmaal zou hij zich op aard' vertonen
met Mozes en met Jezus hand in hand.

Nel Benschop

- Leef je in in haar positie aan het hof in een voor haar vreemd land met behulp van de tekst van Antoinette van de Wel (pagina 98 t/m 100) en eventueel het boek 'Izebel van Tyrus' van Guus Kuijer, het gedicht van Nel Benschop over haar grote tegenstander Elia of andere teksten (op internet kun je heel veel vinden!).
- Iemand begint met vertellen: 'Ik ben Izebel...'
- Zodra iemand niet meer verder wil of kan, neemt de volgende het over.
- Bespreek met elkaar of en hoe het verhaal voor jou anders is geworden door deze oefening.

Hoofdstuk 7

Als je rijk bent, kun je maar beter wijs zijn. Deze gedachte uit Prediker is van toepassing op Lydia.

Actualiteit

Knip in de periode voorafgaand aan de bijeenkomst een of meer artikelen uit kranten of tijdschriften die gaan over rijke mensen die wijs zijn of over rijke mensen die helemaal niet wijs zijn.

Bespreek met elkaar

- Wat gaat er goed als bezit gepaard gaat met wijsheid?
- Wat gaat er mis bij bezit zonder wijsheid?
- Kun je zelf makkelijk bezit en wijsheid combineren?
- Waaruit blijkt volgens jou de wijsheid van Lydia, de purperverkoopster?
- Past een van de knipsels bij deze (vorm van) wijsheid?

Hoofdstuk 8

In het verhaal van Ruth speelt het feit dat ze weduwe is een grote rol. In het verhaal van Hanna lijkt dat minder het geval te zijn. Of niet?

- Vergelijk de twee verhalen op dit punt: welke rol speelt het weduwe zijn volgens jou bij Ruth en bij Hanna?

Bekijk de afbeeldingen op pagina 110, 116 en 120 in stilte met elkaar.

- Vertel elkaar wie wie is op elke afbeelding en waarom je denkt dat dit zo is?
NB: Het gaat er ook bij deze vraag niet om wie er 'gelijk' heeft, maar dat je inzichten met elkaar deelt.
- Als er een of meer weduwen zijn in de groep (of als je die kunt uitnodigen bij de bijeenkomst) is het fijn als je ruimte geeft aan hun ervaringen; herkennen zij zich in een of meer weduwen uit de Bijbel? In wie en waarom?
NB: Uiteraard doe je dit alleen als de betreffende vrouwen hebben gezegd dat zij dit ook zeker met de groep willen bespreken.

Hoofdstuk 9

Petrus zei tegen Maria: 'Zuster, we weten, dat de Verlosser jou meer liefhad dan de rest van de vrouwen. Zeg ons de woorden van de Verlosser, die jij je herinnert, (5) die dingen die jij weet en wij niet. Ook hebben we ze niet gehoord'. Maria antwoordde, ze zei: 'Wat voor jullie verborgen is, zal ik jullie vertellen'.

Bovenstaande woorden uit het apocriefe evangelie van Maria Magdalena, een tekst uit de eerste of tweede eeuw na Christus, zijn aanleiding geweest voor veel speculatie over een (liefdes)relatie tussen Jezus en deze Maria. Blijkbaar spreekt zij bij mensen tot hun verbeelding. Dat geldt ook voor de combinatie van Maria Magdalena met de zondares en met Maria, zuster van Martha en Lazarus en

- Heb je zelf een beeld van Maria van Magdala; zo ja, hoe ziet dat eruit? Hoe zou je haar willen tekenen of schilderen (al of niet in combinatie met Jezus)?

Oefening

- Denk in stilte na over bovenstaande vraag.
- Maak nu een tekening (geeft niet als je niet kunt tekenen, want daar gaat het niet om) van Maria zoals jij je haar voorstelt; als het echt niet wil met dat tekenen, beschrijf dan wat je had willen laten zien op je tekening.
- Vertel wat je waarom met je tekening wilt laten zien aan elkaar.
- Brengt een van de tekeningen je op een nieuw idee?

NB: uiteraard kun je deze oefening ook met alle andere vrouwen doen!